

บทที่ 4

คดีที่เกิดจากนิติกรรมทางปกครองที่ขึ้นสู่ศาลยุติธรรม

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 62 บัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น และมาตรา 276 ได้บัญญัติให้จัดตั้งศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ ฯ ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ ฯ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

ประเทศไทยจึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการซึ่งเป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตยจากระบบศาลเดี่ยว* ซึ่งมีเฉพาะศาลยุติธรรม เป็น ระบบศาลคู่** ซึ่งมีทั้งศาลยุติธรรมและศาลปกครองแยกจากกัน แต่โดยข้อเท็จจริงกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองยังคงอยู่ในกระบวนการนิติบัญญัติชั้นรัฐสภาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและ

* ระบบศาลเดี่ยว คือระบบที่ให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่ง คดีอาญาหรือคดีปกครอง โดยให้ผู้พิพากษาซึ่งมีคุณสมบัติและความรู้ทางกฎหมายเป็นการทั่วไปเป็นผู้พิจารณาวินิจฉัยคดีปกครอง ระบบนี้ใช้อยู่ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Common law เช่น อังกฤษ อเมริกา เป็นต้น

** ระบบศาลคู่ คือระบบที่ให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีแพ่งและคดีอาญาเท่านั้น ส่วนการพิจารณาวินิจฉัยคดีปกครองให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองซึ่งมีระบบศาลชั้นต้นและศาลสูงสุดของตนเอง มีระบบผู้พิพากษาและองค์กรบริหารงานบุคคลเป็นเอกเทศต่างหากจากระบบศาลยุติธรรม โดยผู้พิพากษาศาลปกครองจะมีคุณสมบัติเฉพาะและมีความเชี่ยวชาญทางกฎหมายปกครองเป็นพิเศษ ระบบนี้ใช้อยู่ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Civil law เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน เบลเยียม อิตาลี เป็นต้น

วิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ดังนั้น จึงยังไม่มี การจัดตั้ง "ศาลปกครอง" ขึ้นอย่างเป็นทางการตรวจสอบการกระทำทางปกครองขององค์กรของรัฐจึงยังคงเป็นอำนาจของศาลยุติธรรม ซึ่งมีอำนาจตรวจสอบคดีที่เกิดจากนิติกรรมทางปกครองทุกประเภท ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิวัฒนาการของอำนาจศาลยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดีปกครองของศาลไทย ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพิจารณาต่อไปว่าคดีที่เกิดจากนิติกรรมทางปกครองประเภทใดบ้างควรอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรมซึ่งเป็นข้อยกเว้นของเขตอำนาจศาลปกครอง จึงควรศึกษาเรื่องเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองของศาลยุติธรรม เงื่อนไขในการรับฟ้องคดีของศาลยุติธรรม และวิธีพิจารณาคดีปกครองของศาลยุติธรรม ดังนี้

4.1 อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองของศาลยุติธรรม

จากเดิมที่แนวความคิดเรื่องคดีปกครองของไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ประกอบกับการจัดตั้งศาลปกครองยังไม่ประสบความสำเร็จ แต่โดยที่รัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำของเจ้าพนักงานได้ ดังนั้น ในทางทฤษฎีกฎหมายมหาชน ภายใต้หลักนิติรัฐ องค์กรตุลาการย่อมมีอำนาจในการตรวจสอบการกระทำของฝ่ายปกครองว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ดังนั้น หากไม่มีศาลใดที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทในทางปกครองที่เกิดขึ้นแล้ว คดีข้อพิพาทดังกล่าวย่อมอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นหลักประกันเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามหลักรัฐธรรมนูญ¹ คดีที่เกิดจากนิติกรรมทางปกครองทุกประเภทจึงขึ้นสู่ศาลยุติธรรม และศาลมีบทบาทในการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองได้ 2 ทาง คือ

4.1.1 กรณีมีกฎหมายบัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจโดยเฉพาะ

เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติอย่างชัดเจนให้ประชาชนฟ้องคดีเกี่ยวกับข้อพิพาททางปกครองต่อศาล พระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรปกครองหลายฉบับได้บัญญัติชัดเจนว่า ศาลยุติธรรมมีอำนาจตรวจสอบการกระทำทางปกครองในกรณีใดบ้าง ดังนี้

¹ กมลชัย รัตนสกววงศ์, หลักกฎหมายปกครองเยอรมัน, (กรุงเทพ ฯ : นิติธรรม), 2527, หน้า 250.

- กรณีที่คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของศาลปกครองไม่มีผลบังคับในตัวเอง ฝ่ายปกครองจึงต้องนำคำสั่งหรือคำวินิจฉัยนั้นมาขอให้ศาลมีคำสั่งบังคับเสียก่อน เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 มาตรา 42 บัญญัติว่า ในกรณีก่อสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาตและการกระทำนั้นไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องตามกฎหมาย ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้รื้อถอนอาคารนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน ถ้าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นร้องขอต่อศาลให้บังคับให้มีการรื้อถอน

- กรณีที่กฎหมายกำหนดให้คำสั่งหรือคำวินิจฉัยมีผลบังคับในตัวเองโดยให้อีกโอกาสผู้มีส่วนได้เสียในคำสั่งดังกล่าวมาร้องขอต่อศาลให้ตรวจสอบและเพิกถอนคำสั่งหรือคำวินิจฉัยนั้นได้ เช่น พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 มาตรา 52 บัญญัติว่า ผู้ขอรับใบอนุญาต ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้ได้รับคำสั่งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่พอใจคำสั่งนั้นมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นที่สุดของการพิจารณาฝ่ายปกครอง ถ้าผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับวินิจฉัยอุทธรณ์

4.1.2 กรณีที่ศาลอาศัยอำนาจตามหลักกฎหมายทั่วไป คือ กรณีที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจศาลโดยเฉพาะเจาะจงที่จะตรวจสอบการกระทำทางปกครองบางประเภท แต่ศาลจำต้องแสดงบทบาทในฐานะผู้ใช้อำนาจตุลาการวินิจฉัยข้อพิพาททางปกครองโดยอาศัยหลักการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครองซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไปตามหลักนิติรัฐ ซึ่งคำพิพากษาฎีกาที่ 910/2510 วางหลักไว้ว่า “ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายใดบัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นให้อำนาจสั่งในกรณีดังกล่าวแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารได้โดยเด็ดขาดและถึงที่สุด ศาลจึงย่อมมีอำนาจวินิจฉัยข้อพิพาทในเรื่องนี้ได้”

เมื่อมีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว โดยหลัก คดีที่เกิดจากนิติกรรมทางปกครองทุกประเภทจะต้องอยู่ในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง เว้นแต่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น อย่างไรก็ตาม นอกจากข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ก็อาจมีข้อพิจารณาว่า คดีที่เกิดจากนิติกรรมทางปกครองบางประเภทอาจนำขึ้นสู่ศาลยุติธรรมหรือศาลอื่นได้ ซึ่งจะเป็นข้อยกเว้นของเขตอำนาจศาลปกครองที่จะได้ศึกษาในบทต่อไป

4.2 เงื่อนไขในการรับฟ้องคดีปกครองของศาลยุติธรรม ²

ศาลฎีกาได้วางแนวการพิจารณาเรื่องการรับฟ้องคดีปกครองไว้ดังนี้

4.2.1 คู่ความในคดีปกครอง ศาลฎีกาได้ยึดถือหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่า ผู้ที่จะเป็นคู่ความในคดีปกครองจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาตามมาตรา 1(11) เป็นผู้ที่มีผลประโยชน์ได้เสียในคดี และต้องเป็นผู้มีความสามารถตามกฎหมายเพราะบุคคลเท่านั้นที่จะฟ้องคดีต่อศาลได้ตามมาตรา 55 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ³ แต่ถ้าส่วนราชการใดไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลแล้วโดยทั่วไปไม่อาจเป็นคู่ความได้ ⁴ นอกจากนั้นศาลฎีกายังยอมรับให้ฟ้องตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐได้ทั้งที่ตำแหน่งไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลในทางแพ่งซึ่งเป็นการสอดคล้องกับแนวความคิดในการฟ้องคดีปกครองที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับตัวบุคคลเนื่องจากคำสั่งหรือนิติกรรมทางปกครองจะมีผลทางกฎหมายอยู่ต่อไปแม้ว่าตัวบุคคลที่ดำรงตำแหน่งซึ่งมีอำนาจในการออกคำสั่งจะเปลี่ยนแปลงไป ⁵

4.2.2 การโต้แย้งสิทธิหน้าที่ของบุคคล ต้องพิจารณาจากกฎหมายสารบัญญัติเป็นเรื่อง ๆ ไป เมื่อมีกฎหมายรับรองสิทธิแล้วหากมีผู้ใดมากระทำการหรือละเว้นกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิแล้วก็ถือว่ามี การโต้แย้ง ตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาไม่ได้แยกความคิดทางกฎหมายปกครองเป็นพิเศษออกจากกฎหมายเอกชน ดังนั้น จึงพิจารณาสิทธิของประชาชนตามกฎหมายปกครองเป็นสิทธิอย่างหนึ่งในทางแพ่ง ศาลจึงพิจารณาว่าการกระทำของฝ่ายปกครองเป็นการโต้แย้งสิทธิของผู้ฟ้องคดีหรือไม่ตามมาตรา 55 *** แห่งประมวลกฎหมายวิธี

² เรื่องเดิม, หน้า 244-247.

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 642/2490, 495/2519

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 724/2490, 3078/2524

⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 425/2516, 2034/2516, 145/2534

*** มาตรา 55 บัญญัติว่า "เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่งหรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้"

พิจารณาความแฟ้ง การกระทำของเจ้าหน้าที่ทางปกครองที่ยังไม่มีผลบังคับทางกฎหมายหรือไม่ กระทบกระเทือนถึงหน้าที่ตามกฎหมายที่ประชาชนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติอยู่แล้วศาลฎีกาก็ถือว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองนั้นไม่เป็นการโต้แย้งสิทธิตามมาตรา 55 ดังนี้

- กรณีการกระทำของฝ่ายปกครองไม่ใช่คำสั่งคำวินิจฉัยที่มีผลบังคับให้ต้องปฏิบัติตาม เช่น คำเตือนของพนักงานตรวจแรงงานที่อาศัยอำนาจตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการคุ้มครองแรงงาน ข้อ 77 ที่เตือนให้นายจ้างจ่ายเงินชดเชยแก่ลูกจ้างไม่ใช่ คำวินิจฉัยชี้ขาดหรือคำสั่งให้นายจ้างต้องปฏิบัติตาม แต่เป็นการชี้แจงให้นายจ้างทราบว่านายจ้างได้กระทำการฝ่าฝืนประกาศกระทรวงมหาดไทยและนายจ้างควรปฏิบัติตัวอย่างไร จึงไม่เป็นการโต้แย้งสิทธิ⁶ กรณีที่ยังไม่มีการออกคำสั่งทางปกครองหรือไม่มีการวินิจฉัยทางปกครอง เช่น เมื่อเจ้าหน้าที่ยังไม่ได้ประเมินภาษีผู้ที่จะต้องเสียภาษีจะนำคดีเกี่ยวกับภาษีนั้นมาฟ้องศาลไม่ได้ เพราะยังไม่ได้มีการโต้แย้งสิทธิ⁷

4.2.3 ต้องผ่านขั้นตอนการอุทธรณ์โต้แย้งคัดค้านภายในอำนาจบริหารตามกฎหมายกำหนดไว้โดยชอบ

คดีปกครองที่จะฟ้องร้องยังศาลยุติธรรมได้นั้นจะต้องพิจารณากฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองว่าได้มีการกำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์โต้แย้งคัดค้านภายในอำนาจบริหารไว้หรือไม่ ถ้ามีกฎหมายกำหนดไว้ เช่น ประมวลรัษฎากร พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2474 พระราชบัญญัติควบคุมอาคารพ.ศ.2522 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2522 ฯลฯ คดีปกครองที่จะฟ้องร้องยังศาลจะต้องผ่านขั้นตอนการอุทธรณ์ดังกล่าว และจะต้องดำเนินการอุทธรณ์โดยชอบภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย⁸ ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์ดังกล่าวไว้ คดีปกครองนั้นก็อาจฟ้องต่อศาลโดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์การรับฟ้องคดีแฟ้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแฟ้ง

อย่างไรก็ตาม โดยที่ในปัจจุบัน พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง

⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 1444/2519 (ประชุมใหญ่), 2488/2519, 60/2520, 1649/2520

⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 335/2492

⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 1326/2530, 557/2508

พ.ศ.2539 มาตรา 44 ได้กำหนดให้กรณีคำสั่งทางปกครองไม่ได้ออกโดยรัฐมนตรีและไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว ดังนั้น จึงต้องผ่านกระบวนการอุทธรณ์ภายในของฝ่ายปกครองก่อนก่อนที่จะนำคดีปกครองขึ้นสู่ศาล

4.2.4 ต้องฟ้องศาลภายในอายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนี้

- คดีปกครองของไทยถือว่าเป็นคดีแพ่งที่ส่วนใหญ่มักตั้งรูปคดีโดยอ้าง

ฐานละเมิด อายุความในคดีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นการฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากมูลละเมิดมีอายุความหนึ่งปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายต้องรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าสินไหมทดแทน⁹

- คดีปกครองที่เกี่ยวกับการรับจดทะเบียนสถานะทางครอบครัวหรือสถานะของบุคคล ไม่มีอายุความ ดังนั้น จึงยอมฟ้องได้เสมอ¹⁰

4.2.5 การจำกัดขอบเขตการใช้อำนาจตรวจสอบของศาล ศาลมีการจำกัดขอบเขตการใช้อำนาจตรวจสอบของตนโดยไม่ก้าวล่วงเข้าไปตรวจสอบทบทวนในบางเรื่อง ได้แก่ คำสั่งของฝ่ายปกครองเกี่ยวกับการบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการ การกลับเข้ารับราชการ¹¹ คำสั่งลงโทษทางวินัย คำสั่งปลดบุคคลใดออกจากการเป็นข้าราชการ เนื่องจาก เป็นเรื่องเนื้อหาของการจัดองค์กรในการดำเนินงานของฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของฝ่ายปกครอง โดยเฉพาะ¹² หากศาลเข้าไปพิจารณาในเรื่องนี้ อาจทำให้คำวินิจฉัยของศาลเป็นการให้คุณให้โทษแก่ข้าราชการ และเป็นการแทรกแซงอำนาจของฝ่ายปกครอง อย่างไรก็ตาม กรณีที่ฝ่าย

⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 1625/2508

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 125/2530 ,344/2531 (ประชุมใหญ่)

¹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 2376/2526

¹² คำพิพากษาฎีกาที่ 568/2502, 1066/2513, 355/2516, 2531/2522

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

4.3 วิธีพิจารณาคดีปกครองของศาลไทย

โดยที่ศาลยุติธรรมไทยไม่ได้แยกคดีปกครองออกจากคดีแพ่ง คดีปกครองจึงถือเป็นคดีแพ่งประเภทหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของคดีอยู่ที่การเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำของฝ่ายปกครองที่กล่าวอ้างว่าเป็นละเมิดมากกว่าที่จะมุ่งตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครอง ซึ่งเป็นจุดประสงค์ที่แท้จริงของคดีปกครอง การที่ศาลยุติธรรมใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในการพิจารณาคดีปกครอง ทำให้เกิดข้อขัดข้องในการดำเนินคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการกำหนดให้ฝ่ายที่กล่าวอ้างมีหน้าที่นำสืบ เนื่องจากคู่ความในคดีมีสถานะไม่เท่าเทียมกัน ราษฎรซึ่งเป็นผู้นำคดีมาสู่ศาลจะพิสูจน์ความผิดของฝ่ายปกครองด้วยความยากลำบาก นอกจากนั้นวิธีพิจารณาความและกระบวนการรับฟังพยานหลักฐานในคดีแพ่งมีความเข้มงวดกวดขันไม่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพิจารณาคดีปกครอง ทั้งยังทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายทั้งในด้านองค์การฝ่ายปกครองและประชาชนผู้ฟ้องคดี ประกอบกับการดำเนินคดีปกครองเช่นเดียวกับคดีแพ่งนั้นประชาชนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเป็นอย่างมากทั้งค่าธรรมเนียมศาล และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

4.4 คดีปกครองที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรม

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า เนื่องจากยังไม่มีศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทในทางปกครองโดยเฉพาะ ดังนั้น ศาลยุติธรรมจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เกิดจากนิติกรรมทางปกครองทุกประเภท เพื่อเป็นหลักประกันเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งก่อน พ.ศ.2532 ศาลยุติธรรมไม่ได้แยกประเภทคดีปกครองออกจากคดีแพ่ง โดยได้พิจารณาพิพากษาคดีปกครองอย่างเช่นคดีแพ่ง แต่ในปี พ.ศ.2532 ได้มีแนวความคิดในการจัดตั้งแผนกคดีปกครองในศาลยุติธรรมขึ้น เพื่อให้ผู้พิพากษาที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีปกครอง และให้จัดทำสารบบคดีปกครองแยกจากคดีแพ่งและคดีตามกฎหมายพิเศษอื่น ๆ อันจะทำให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้รับการคุ้มครองมากขึ้น ทั้งจะส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีปกครองเป็นไปโดยรอบคอบ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเริ่มจากการจัดตั้งแผนกคดีปกครองในศาลแพ่งและศาลแพ่งธนบุรี จนกระทั่งในปัจจุบันมีการจัดตั้งแผนกคดีปกครองซึ่งในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา แต่สำหรับในส่วนวิธีพิจารณาคดีนั้น ยังคงใช้วิธีพิจารณาคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเช่นเดิม

คำสั่งตั้งแผนกคดีปกครองในศาลแพ่งและศาลแพ่งธนบุรีได้กำหนดความหมายของคดีปกครองไว้ดังนี้

"คดีปกครอง หมายถึง คดีที่ฟ้องว่ากฎหรือคำสั่งของฝ่ายปกครองเป็นกฎหรือคำสั่งที่ได้ออกโดยปราศจากอำนาจ หรือเกินขอบอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือไม่ถูกต้องตามแบบหรือขั้นตอนหรือวิธีการอื่นอันเป็นสาระสำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้ และให้รวมถึงคดีที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งหรือรองอธิบดี ฯ เห็นสมควรจ่ายให้แผนกคดีปกครองเป็นผู้พิจารณาพิพากษาด้วย

กฎ หมายความว่า กฎกระทรวง กฎทบวง กฎ ก.พ. ประกาศ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ หรือกฎที่เรียกชื่ออย่างอื่นอันมีลักษณะทำนองเดียวกันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ออก

คำสั่ง หมายความว่า คำสั่ง คำวินิจฉัย หรือหนังสือสำคัญที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ออก"

- ลักษณะข้อหาของคดีปกครองที่ชั้นศาลยุติธรรมมีดังนี้

(1) เป็น กฎหรือคำสั่งเป็นกฎหรือคำสั่งที่ได้ออกโดยปราศจากอำนาจตาม

กฎหมาย

(2) เป็นกฎหรือคำสั่งเป็นกฎหรือคำสั่งที่ได้ออกโดยเกินอำนาจที่กฎหมายบัญญัติ

(3) เป็นกฎหรือคำสั่งเป็นกฎหรือคำสั่งที่ได้ออกโดยไม่ถูกต้องตามแบบที่

กฎหมายกำหนด

(4) เป็นกฎหรือคำสั่งเป็นกฎหรือคำสั่งที่ได้ออกโดยไม่ถูกต้องตามขั้นตอนหรือวิธี

การอื่นที่กฎหมายกำหนด

- ลักษณะประเด็นที่ศาลยุติธรรมกำหนดเพื่อวินิจฉัยคือ

(1) ฝ่ายปกครองกระทำการโดยปราศจากอำนาจหรือเกินอำนาจที่กฎหมาย

บัญญัติหรือไม่

(2) ฝ่ายปกครองตีความกฎหมายตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐสภาหรือไม่

(3) ฝ่ายปกครองดำเนินตามกระบวนการวิธีพิจารณาที่กฎหมายกำหนดและที่เป็น

ธรรมหรือไม่

(4) ฝ่ายปกครองวินิจฉัยโดยมีเหตุผลและอาศัยพยานหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ

หรือไม่

(5) ฝ่ายปกครองใช้ดุลพินิจโดยทุจริตหรือโดยอำเภอใจหรือไม่

- ลักษณะคำขอท้ายฟ้องมีดังนี้

(1) คดีที่ฝ่ายปกครองเป็นโจทก์ จะเป็นการขอให้ปฏิบัติตามคำสั่งหรือขอให้บังคับตามคำสั่ง เช่น ให้มีการรื้อถอน เป็นต้น

(2) คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ จะเป็นการขอให้เพิกถอนข้อกำหนด ขอให้เพิกถอนคำสั่ง ขอให้เพิกถอนคำวินิจฉัยอุทธรณ์ ขอให้เพิกถอนเพิกถอนคำชี้ขาด ขอให้เพิกถอนคำเตือน ขอให้ยกเลิกการประมุข ขอให้พิพากษาว่าเป็นคนสัญชาติไทย ขอให้เพิกถอนสัญญา เป็นต้น

สำหรับตัวอย่างคดีที่เกิดจากนิติกรรมทางปกครองที่ขึ้นสู่ศาลยุติธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีดังนี้

4.4.1 คดีที่เกี่ยวกับการจดทะเบียนที่ดิน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1181/2511

โจทก์ขอรับมรดกที่ดินของพ. ว. ยื่นคำร้องขอคัดค้านว่าที่ดินดังกล่าวเป็นของ ข. ซึ่งถึงแก่กรรมไปแล้ว ศาลฎีกาวินิจฉัยรับรองไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 1927/2506 ว่า ข. มีสิทธิในส่วนของข. ในโฉนดที่ดินดังกล่าวด้วย จำเลยที่ 1 ในนามจังหวัดได้มีหนังสือหรือการปฏิบัติในการสั่งคำร้องของโจทก์ มายังจำเลยที่ 2 (กรมที่ดิน) จำเลยที่ 2 เห็นว่าคำพิพากษาฎีกาได้วินิจฉัยว่า ข. มีส่วนได้เสียในที่ดินอยู่ด้วย จำเลยที่ 1 จึงได้สั่งให้โจทก์และ ข. ลงชื่อร่วมกันในโฉนดในฐานะผู้รับมรดก และสั่งด้วยว่า ฝ่ายใดไม่เห็นพ้องด้วยก็ให้ฟ้องศาลภายใน 60 วัน มิฉะนั้นจะดำเนินการไปตามคำสั่งต่อไป ศาลเห็นว่า การที่จำเลยที่ 1 ดำเนินการในการออกคำสั่งคำร้องของโจทก์ได้ปฏิบัติไปตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 81 โดยชอบ ครั้น ข. คัดค้าน ก็ได้ขอความเห็นจากจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นสำนักงานต้นสังกัดในการรับผิดชอบ แสดงว่า จำเลยทั้งสองปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังเพื่อให้การงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง การที่จำเลยที่ 1 สั่งให้ ข. รับมรดกร่วมกันกับโจทก์ เนื่องจากหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่า ข. มีส่วนได้เสียในที่ดินโฉนดนี้อยู่ด้วย และทั้งสองฝ่ายไม่ยอมตกลงตามข้อเปรียบเทียบของจำเลยที่ 1 จำเลยก็ยอมสั่งการไปได้ตามที่เห็นสมควร ตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 81 วรรค 2 มิได้ก่อการเสียหายอันเป็นละเมิดต่อโจทก์ เพราะถ้าโจทก์หรือ ข. ไม่เห็นพ้องกับคำสั่งของจำเลยที่ 1 ก็ย่อมนำคดีเสนอต่อศาลได้ตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 81 วรรค 3

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1924/2520

คำพิพากษาศาลฎีกาในคดีก่อนระบุไว้ชัดแจ้งว่า “ให้แบ่งที่ดินพิพาทออกเป็น 9 ส่วน ให้โจทก์ทั้งสามได้คนละหนึ่งส่วน” คำพิพากษาดังกล่าวให้แบ่งที่ดินพิพาทออกเป็น 9 ส่วน ก็เพื่อกำหนดเนื้อที่ดินที่โจทก์แต่ละคนที่ฟ้องว่าควรได้รับส่วนแบ่งมากน้อยเพียงใดเท่านั้น คำพิพากษาย่อมมีผลผูกพันเฉพาะคู่ความคือโจทก์ทั้งสามในคดีนั้น ส่วนทายาทอื่นไม่ได้เป็นโจทก์หรือร้องสอดเข้าเป็นโจทก์ร่วม จึงไม่อาจถือเอาประโยชน์จากคำพิพากษานี้ได้ ทายาทอื่นมิได้ยื่นคำขอรับมรดกในที่ดินแปลงพิพาท ซึ่งต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายที่ดินว่าด้วยการได้มาซึ่งที่ดินมรดก การที่เจ้าพนักงานจดทะเบียนใส่ชื่อทายาทนั้นลงไว้ในแบบ น.ส. 3 จึงไม่ถูกต้อง โจทก์ซึ่งเป็นทายาทและมีส่วนได้ในที่ดินแปลงพิพาทนั้นจึงมีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1059/2527

การยื่นคำร้องขอแสดงกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์นั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1382 และประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 78 มิได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ผู้ร้องจะต้องเป็นผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์อยู่ในขณะยื่นคำร้องขอต่อศาลและคำสั่งของศาลที่แสดงว่าผู้ร้องได้กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ตามคำร้องขอนั้นก็เป็นเพียงคำสั่งที่รับรองว่า การครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของผู้ร้องตามที่ได้ครอบครองมาแล้วนั้น เป็นผลให้ผู้ร้องได้กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์แล้ว เพื่อผู้ร้องจะได้นำคำพิพากษาไปจดทะเบียนสิทธิต่อเจ้าพนักงานที่ดินต่อไปเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1403/2519

โจทก์และจ. ยื่นฟ้องต่อจำเลยซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ขอทำนิติกรรมซื้อขายที่ดิน ดังนี้ เมื่อพฤติการณ์ที่จำเลยทราบมาโดยการสืบสวนและสอบสวนทำให้จำเลยมีกรณีควรเชื่อได้ว่า โจทก์จะซื้อที่ดินเพื่อประโยชน์ของคนต่างด้าว ก็ย่อมเป็นอำนาจหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องดำเนินการต่อไปเพื่อขอคำสั่งรัฐมนตรีตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 74 วรรคสอง และเมื่อได้ความว่า จำเลยกำลังดำเนินการสอบสวนพยานหลักฐานเพื่อเสนอรัฐมนตรีอยู่ ก็เป็นเรื่องที่จำเลยปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว จึงไม่อาจบังคับจำเลยให้จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามที่โจทก์ฟ้องขอให้บังคับได้ ศาลยอมพิพากษายกฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1617/2519

เมื่อประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 74 ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ที่จะสอบสวนคู่กรณีในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมได้ การที่พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานที่ดินจังหวัด

ได้สอบสวนโจทก์ก่อนที่จะดำเนินการจดทะเบียนนิติกรรมซื้อขายที่พิพาทให้จึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อปรากฏจากการสอบสวนตามถ้อยคำของโจทก์เองว่า โจทก์มีภรรยาเป็นคนสัญชาติจีนซึ่งเป็นคนต่างด้าวอยู่กินกันมาจนมีบุตรถึง 12 คนแล้ว และโจทก์ก็จะซื้อที่พิพาทเพื่อปลูกบ้านอยู่ จึงเป็นกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานที่ดินควรเชื่อได้ว่า โจทก์ซื้อที่ดินเพื่อประโยชน์แก่คนต่างด้าว ดังนั้น การที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดเองได้บันทึกเรื่องถึงกรมที่ดิน จำเลยที่ 4 และจำเลยที่ 4 ได้เสนอเรื่องไปยังกระทรวงมหาดไทย จำเลยที่ 5 เพื่อพิจารณา จึงเป็นการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 74 เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อจำเลยที่ 5 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาและมีคำสั่งไม่อนุมัติให้มีการจดทะเบียนนิติกรรมซื้อขายที่พิพาท คำสั่งเช่นนี้จึงเป็นที่สุดตามมาตรา 74 ประมวลกฎหมายที่ดิน เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 4 และจำเลยที่ 5 ปฏิบัติการดังกล่าวโดยเจตนาหลอกลวงโจทก์ การกระทำตามอำนาจหน้าที่ของจำเลยจึงไม่เป็นละเมิดต่อโจทก์ โจทก์ไม่มีสิทธิขอให้เพิกถอนคำสั่งของจำเลยที่ 5 ที่สั่งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยทั้งสาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1331/2508

ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 76 เป็นบทบัญญัติที่สืบเนื่องมาจากมาตรา 72, 73, 74, 75 ซึ่งบทบัญญัตินี้เป็นเรื่องที่คู่กรณีแสดงเจตนาทำนิติกรรมต่อกันตามความในมาตรา 72 เนื่องจากใบไต่สวนไม่ใช่หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน จึงต้องอนุโลมให้จัดแจ้งในใบไต่สวนตามวิธีการจดทะเบียนโฉนดที่ดิน มาตรา 76 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยวิธีการจดทะเบียนสิทธิที่ได้มาโดยนิติกรรมเท่านั้น การจดทะเบียนตามมาตรา 76 มิได้บัญญัติให้ผู้ครอบครองที่ดินชนิดนี้ต้องใช้สิทธิทางศาล เป็นคดีไม่มีข้อพิพาทเสียก่อน เจ้าพนักงานจะเกี่ยงให้ผู้ร้องซึ่งครอบครองที่ดินมีเพียงใบไต่สวนต้องนำคำสั่งศาลไปแสดงจึงจะดำเนินการออกโฉนดหาได้ไม่ เพราะกรณีไม่ต้องด้วยประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 78 ฉะนั้น เมื่อผู้ร้องประสงค์จะขอออกโฉนดที่นาแปลงนี้ก็ชอบที่จะไปร้องขอทางเจ้าพนักงานที่ดิน หากเจ้าพนักงานที่ดิน ไม่ปฏิบัติการให้หรือมีผู้โต้แย้งประการใด ผู้ร้องจึงชอบที่จะมาดำเนินคดีเป็นคดีมีข้อพิพาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7433/2537

เดิมที่ดินโฉนดเลขที่ 722 เนื้อที่ 2 ไร่ 80 ตารางวา มีชื่อเด็กหญิง ส. กับพวกรวม 11 คน เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ต่อมาศาลชั้นต้นมีคำสั่งในสำนวนคดีแพ่งหมายเลขแดงที่

495/2528 โดยระบุไว้แล้วว่า ที่ดินส่วนของเด็กหญิง ส.โนอินดงกล่าวจำนวน 35 ตารางวา ทิศใดมีความกว้างยาวและเขตติดต่ออย่างไร ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์โดยการครอบครองปรปักษ์ โจทก์จึงได้กรรมสิทธิ์ที่ดินตามที่ศาลชั้นต้นระบุไว้ดังกล่าวแยกต่างหากจากเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมคนอื่น ๆ มิใช่เป็นการได้มาในลักษณะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกับเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมคนอื่น ๆ จำเลยที่ 1 คือ กรมที่ดินจึงต้องจดทะเบียนแบ่งแยกที่ดินใส่ชื่อโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์จำนวนเนื้อที่ 35 ตารางวา ตาม ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 78 ประกอบด้วยกฎกระทรวงฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2497) ออกตามความใน พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2493 ข้อ 8 (3) วรรคหนึ่ง คำพิพากษาฎีกาที่ 3123/2496

ตามคำฟ้องของโจทก์ โจทก์มีข้อโต้แย้งกับ ฮ.หรือผู้จัดการมรดกของ ฮ.ที่ไม่ยอมจดทะเบียนโอนที่ดินให้โจทก์ครอบครองตามหนังสือสัญญาเลิหนุนส่วน โจทก์ต้องว่ากล่าวดำเนินคดีทางศาลแก่ ฮ.หรือผู้จัดการมรดกของ ฮ.ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 54 กรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 71 ประกอบด้วยมาตรา 72 หมายถึง ผู้ประสงค์จะจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม จะต้องมิสิทธิในอสังหาริมทรัพย์นั้นโดยชอบและคู่กรณีนำหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินมาขอจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หากหนังสือแสดงสิทธิเป็นของผู้อื่นและยังมีข้อโต้แย้งกันอยู่เช่นกรณีของโจทก์ไม่ การที่จำเลยมีหนังสือแจ้งให้โจทก์ทราบที่ไม่สามารถที่จะจดทะเบียนสิทธิครอบครองให้ได้ ขอให้โจทก์ใช้สิทธิทางศาลเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบไม่เป็นละเมิดและไม่ได้โต้แย้งสิทธิของโจทก์ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลย

4.4.2 คดีเกี่ยวกับกฎหมายแรงงาน

คำพิพากษาฎีกาที่ 1311/2522

ประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องการคุ้มครองแรงงาน ข้อ 77 ให้อำนาจพนักงานตรวจแรงงานที่จะให้คำเตือนเพื่อให้นายจ้างปฏิบัติการให้ถูกต้องภายในเวลาที่กำหนด ในกรณีที่เห็นว่านายจ้างฝ่าฝืนประกาศกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับการจ่ายค่าชดเชยให้แก่ลูกจ้าง คำเตือนดังกล่าวมีลักษณะเป็นการไกลเกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง มิใช่คำวินิจฉัยชี้ขาดว่านายจ้างฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดคุ้มครองแรงงาน และไม่มีผลบังคับให้นายจ้างต้องปฏิบัติตามจึงไม่เป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของนายจ้างตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 55 นายจ้างไม่มีอำนาจฟ้องพนักงานตรวจแรงงาน

คำพิพากษาฎีกาที่ 3345/2541

จำเลยให้การว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเนื่องจากมาตรา 85 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537 บัญญัติให้ นายจ้าง ผู้ประกันตน หรือบุคคลอื่นใดที่ไม่พอใจคำสั่งของเลขาธิการหรือของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งการตามพระราชบัญญัตินี้ มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ได้ ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว กรณีของโจทก์เป็นการยื่นอุทธรณ์เกินกำหนดระยะเวลาซึ่งศาลแรงงานได้กำหนดเป็นประเด็นข้อพิพาทไว้ในข้อ 2 แล้ว ซึ่งหากกรณีฟังได้ดังที่จำเลยต่อสู้ โจทก์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องเพราะโจทก์ไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522 มาตรา 8 วรรคท้าย ได้บัญญัติไว้ ศาลแรงงานจึงควรพิจารณาในประเด็นข้อ 2 ก่อนว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องคดีนี้หรือไม่ แล้วจึงวินิจฉัยในประเด็นข้ออื่นต่อไป การที่ศาลแรงงานวินิจฉัยประเด็นข้ออื่นแล้วพิพากษายกฟ้องโจทก์โดยไม่วินิจฉัยประเด็นเรื่องอำนาจฟ้องของโจทก์ก่อน ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าวข้างต้น ศาลฎีกายกคำพิพากษาศาลแรงงาน ให้ศาลแรงงานพิจารณาและพิพากษาใหม่ตามรูปคดี

คำพิพากษาฎีกาที่ 4359/2540

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 56, 85 และ มาตรา 87 บัญญัติให้ผู้ประกันตนหรือบุคคลอื่นใดที่เห็นว่าตนมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทน ประสงค์จะขอรับประโยชน์ดังกล่าวต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้เสียก่อนจึงจะมีสิทธินำคดีไปสู่ศาลแรงงาน ขั้นตอนดังกล่าวคือผู้ประกันตนหรือบุคคลนั้นต้องยื่นคำขอรับประโยชน์ทดแทนต่อสำนักงานที่เลขาธิการกำหนดภายใน 1 ปี นับแต่วันที่มิสิทธิขอรับประโยชน์ทดแทน กฎหมายบังคับให้เลขาธิการหรือผู้ซึ่งเลขาธิการมอบหมายพิจารณาสั่งการโดยเร็ว เมื่อทำคำสั่งแล้วผู้ยื่นคำขอไม่พอใจคำสั่งดังกล่าวย่อมมีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง เมื่อคณะกรรมการอุทธรณ์ทำคำวินิจฉัยแล้ว หากผู้อุทธรณ์ไม่พอใจจึงให้มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลแรงงานภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย มิฉะนั้นให้คำวินิจฉัยดังกล่าวเป็นที่สุด

4.4.3 คดีเกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2522 ไม่ได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่าคดี

ความผิดต่อกฎหมายการเลือกตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลโต ดังนั้น ศาลยุติธรรมจึงมีอำนาจรับคดีไว้พิจารณาพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7562/2540

พนักงานอัยการจังหวัดบุรีรัมย์ โจทก์ นายนพดล ศิริพานิช กับพวก จำเลย ในความผิดต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 35 ที่บัญญัติว่า เมื่อได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใดจนถึงวันเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้เลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่นหรือให้งดเว้นมิให้ลงคะแนนแก่ผู้สมัครใดด้วยวิธีการดังนี้ (1) จัดทำ ให้เสนอให้หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด ... การกระทำของจำเลยเป็นการนำธนบัตรชนิดราคา 100 บาท กับชนิดราคา 20 บาทมาเย็บติดกันเป็นชุดและมัดรวมกันมัดละ 100 ชุด ใส่ถุงพลาสติกบรรจุในกล่องกระดาษและถุงทะเลไว้พร้อม โดยลักษณะของการกระทำดังกล่าวถือว่าจำเลยจัดทำธนบัตรของกลางซึ่งเป็นทรัพย์สินเพื่อจะจูงใจให้บรรดาผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้นแล้ว แม้จำเลยจะยังไม่ได้แจกจ่ายหรือให้ธนบัตรนั้นแก่บรรดาผู้เลือกตั้งทั้งหลาย จำเลยทั้งสองก็กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 35 (1) สำเร็จแล้ว

4.4.4 คดีเกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 65/2531

แม้เจ้าพนักงานประเมินของจำเลยที่ 1 (กรมสรรพากร) จะไม่มีอำนาจกำหนดรายรับขั้นต่ำประจำเดือนของโจทก์ล่วงหน้าตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2525 เป็นต้นไป เพราะโจทก์ยังมีได้ยื่นแบบแสดงรายการการค้าหรือปฏิบัติขัดต่อประมวลรัษฎากร มาตรา 87 ก็ตาม แต่ได้ความว่า เมื่อโจทก์ยื่นแบบแสดงรายการการค้าเพื่อเสียภาษีการค้าในปี 2525 ไว้แล้ว ต่อมา เจ้าพนักงานประเมิน ตรวจสอบพบว่า โจทก์ได้แสดงรายการการค้าเพื่อเสียภาษีต่ำกว่าที่เจ้าพนักงานประเมินกำหนดไว้ จึงได้แจ้งให้โจทก์ชำระภาษีเพิ่มสำหรับเดือนกุมภาพันธ์ 2525-เดือนธันวาคม 2525 และเดือนมกราคม 2526-เดือนเมษายน 2526 โดยอาศัยอำนาจตามประมวลรัษฎากรมาตรา 85,87 ทวิ(7) นั้น เป็นการแจ้งการประเมินภาษีการค้าที่ชอบแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 5110/2533

จำเลยที่ 1 รับแจ้งการประเมินแล้ว ไม่อุทธรณ์การประเมินต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามที่ประมวลรัษฎากรบัญญัติไว้ การประเมินของเจ้าพนักงานประเมินที่เรียกเก็บภาษีการค้าเพิ่มจากจำเลยที่ 1 ย่อมถึงที่สุด จำเลยที่ 1 มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ค่าภาษีอากรตามฟ้องและเมื่อการประเมินถึงที่สุดแล้ว จึงไม่มีปัญหาว่ายอดรายรับที่เจ้าพนักงานประเมินใช้ในการประเมินภาษีชอบหรือไม่ ทั้งปัญหาดังกล่าวไม่ใช่ปัญหาอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลภาษีอากรกลางจึงไม่มีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัย

คำพิพากษาฎีกาที่ 3060/2538

โจทก์มิได้ยื่นอุทธรณ์การประเมินภาษีการค้าและภาษีบำรุงเทศบาลต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งการประเมินตามประมวลรัษฎากรมาตรา 30 โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องหรือยื่นอุทธรณ์ต่อศาลภาษีอากรในเรื่องเกี่ยวกับภาษีการค้าและภาษีบำรุงเทศบาล

การประเมินอากรขาเข้า กฎหมายมิได้กำหนดว่าจะต้องมีรายละเอียดอย่างไร การที่เจ้าพนักงานประเมินได้แจ้งการประเมินให้โจทก์ทราบโดยมีรายการเกี่ยวกับจำนวนเงินอากรขาเข้าที่สำแดง เงินประกันภาษีอากร ภาษีอากรที่ประเมินเพิ่มและเงินเพิ่ม นับว่าเป็นการประเมินที่ชอบและถูกต้องแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 10135/2539

ที่โจทก์อุทธรณ์ว่า การประเมินภาษีอากรไม่ชอบด้วยมาตรา 49 แห่งประมวลรัษฎากร เพราะมิได้รับอนุมัติจากอธิบดีนั้น แม้จะมีปัญหาที่ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลภาษีอากรกลาง แต่เป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกาจึงรับวินิจฉัยให้

คดีนี้เจ้าพนักงานประเมินมิได้ใช้วิธีพิเศษกำหนดจำนวนเงินให้สุทธิขึ้นเองโดยถือเงินหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์หรือเข้ามาอยู่ในครอบครองของผู้มีเงินได้เป็นหลักในการพิจารณาซึ่งจะต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรตาม ประมวลรัษฎากร มาตรา 49 แต่เป็นกรณีนอกหมายเรียกตรวจสอบไตสวนและแจ้งประเมินตามวิธีปกติตามมาตรา 19, 20, 23, 24 แห่งประมวลรัษฎากร จึงไม่ต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากร

โจทก์มอบเงินจำนวน 15,000,000 บาท ให้ ด. ไปหาผลประโยชน์ร่วมกับบุคคลอื่นแล้ว ด. ได้นำเงินโจทก์กับบุคคลอื่นดังกล่าวไปซื้อตัวสัญญาใช้เงินจากบริษัทเงินทุนต่าง ๆ ต่อมา ด.

จึงได้นำเงินมาคืนให้โจทก์จำนวน 16, 301, 946.48 บาท ซึ่งแม้โจทก์จะได้เงินเพิ่มขึ้นจากเดิมจำนวน 1,301,946.48 บาท นำเชื่อว่าเป็นเงินดอกเบี้ยยจากตัวเงินที่ ด. นำเงินของโจทก์กับบุคคลอื่นไปซื้อตั๋วสัญญาใช้เงิน และโจทก์อ้างว่า ด. ได้เสียภาษีเงินได้ในส่วนนี้แล้ว ซึ่งตามประมวลรัษฎากร มาตรา 50 ก็ได้รับบัญญัติให้บริษัทผู้จ่ายดอกเบี้ยตัวเงินหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ เมื่อ ด. ในฐานะผู้จัดการของคณะบุคคลที่มอบหมายให้นำเงินไปหาผลประโยชน์ได้เสียภาษีเงินได้ในส่วนนี้แล้ว โจทก์จึงไม่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้ในส่วนนี้อีกตามประมวลรัษฎากร มาตรา 6, 42 (14) และ 56 วรรคสุดท้าย

เช็คของขั้วญที่โจทก์ได้รับในปี 2533 จำนวน 46 ฉบับ รวมเป็นเงิน 83,102,500 บาท นั้น โจทก์นำสืบว่า บริษัท ส. จำกัด มอบให้โจทก์เป็นค่าซื้อที่ดิน โดยบริษัท ส. รับเช็คของขั้วญดังกล่าวมาจากลูกค้าของบริษัทอีกต่อหนึ่งเช่นนี้ แม้บริษัท ส. จะได้ซื้อที่ดินจากโจทก์เป็นเงินถึง 85,000,000 บาทเศษ ดังที่โจทก์นำสืบจริง ก็ไม่มีเหตุผลใดที่บริษัท ส. จะต้องชำระค่าที่ดินให้โจทก์โดยให้เช็คแบ่งย่อยออกเป็นหลายฉบับ โดยเฉพาะเป็นเช็คของขั้วญที่มีเช็คของบริษัทเองหรือ แคนเชียร์เช็ค ซึ่งน่าจะใช้เป็นหลักฐานในการชำระเงินได้ดีกว่า ดังนี้เมื่อพยานหลักฐานโจทก์พิรุช ไร้น้ำหนักไม่น่าเชื่อ การที่เจ้าพนักงานประเมินและคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ถือว่าเงินตามเช็คดังกล่าวเป็นเงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40 (8) ของโจทก์จึงชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 337/2534

เจ้าพนักงานประเมินได้ออกหมายเรียกโจทก์มาไตสวนตามประมวลรัษฎากร มาตรา 19 โจทก์ได้มาให้ถ้อยคำและนำหลักฐานมาแสดงต่อเจ้าพนักงานจนเจ้าพนักงานประเมิน ได้ทราบข้อเท็จจริงถึงเงินสดและทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์และที่อยู่ในความครอบครองของโจทก์ ตลอดจนรายจ่ายของโจทก์แล้วนำไปคำนวณหาทรัพย์สินสุทธิปลายปีของแต่ละปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 ถึง พ.ศ. 2520 ต่อจากนั้นนำไปคำนวณหาทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของแต่ละปีเอา ไปปรับปรุงคำนวณหาเงินได้สุทธิของแต่ละปีแล้ว เจ้าพนักงานประเมินเห็นว่าโจทก์ยื่นรายการเงิน ได้ต่ำกว่าจำนวนที่ควรต้องยื่น จึงได้ขออนุมัติอธิบดีกรมสรรพากรกำหนดจำนวนเงินได้สุทธิของ โจทก์ขึ้น ซึ่งอธิบดีกรมสรรพากรก็ได้อนุมัติแล้ว เจ้าพนักงานประเมินจึงได้แจ้งจำนวนเงินภาษีที่ ต้องชำระเพิ่มและเงินเพิ่มที่จะต้องชำระสำหรับปี พ.ศ. 2517 พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2520 ดังกล่าว ไปให้โจทก์ทราบอันเป็นการปฏิบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร มาตรา 49 แล้ว จึงเป็นการประเมินที่ชอบด้วยกฎหมาย

4.4.5 คดีเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งและการบังคับคดีล้มละลาย

(1) การบังคับคดีแพ่ง

คำพิพากษาฎีกาที่ 4531/2529

โจทก์นำยัดทรัพย์สินเกินกว่าที่จำเป็นแก่การบังคับคดี มิใช่กรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติเรื่องการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง โจทก์จึงต้องรับผิดชอบจำเลยที่ 1 ผู้เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 284 วรรค 2 ชดใช้ค่าธรรมเนียมของเจ้าพนักงานบังคับคดีที่ยัดทรัพย์สินแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย ในอัตราร้อยละ 3 ครั้ง ของราคาทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีประเมินไว้

คำพิพากษาฎีกาที่ 5445/2539

การขายทอดตลาดมีความมุ่งหมายที่จะนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมด้วยค่าธรรมเนียมในคดีและค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี และในขณะเดียวกันเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องให้ความคุ้มครองลูกหนี้ไม่ให้เกิดความเสียหายด้วย โดยต้องไม่ขายทรัพย์สินเกินความจำเป็นและเมื่อได้เงินมาพอจำนวนที่จะชำระหนี้แล้ว ก็ห้ามไม่ให้เอาทรัพย์สินอื่นที่ยึดหรืออายัดไว้ออกขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่นอีก

คำพิพากษาฎีกาที่ 6538/2539

ศาลจะสั่งเพิกถอนการขายทอดตลาดได้ต่อเมื่อปรากฏว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีฝ่าฝืนต่อกฎหมายและก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี ดังนั้น การที่จำเลยที่ 1 ยื่นคำร้องว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดต่ำกว่าความเป็นจริงและราคาตลาด โดยมิให้เจ้าพนักงานที่ดินหรือเจ้าพนักงานของรัฐประเมินราคาทรัพย์สินพาทก่อนตามคำร้องของจำเลยที่ 1 จึงมิใช่เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับคดีฝ่าฝืนต่อกฎหมายอันจะเป็นเหตุให้จำเลยที่ 1 มีสิทธิขอให้เพิกถอนการขายทอดตลาดได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 262/2540

ราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดีจะสูงหรือจะต่ำกว่าราคาประเมินของเจ้าพนักงานที่ดินมิได้เป็นเครื่องบ่งชี้ว่าราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่ชอบ ต่ำกว่าราคาท้องตลาดที่ซื้อขายกันจริง เพราะราคาประเมินของเจ้าพนักงานที่ดินมีวัตถุประสงค์ใช้เป็นเกณฑ์ในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนนิติกรรมเท่านั้น ราคาประเมินของเจ้าพนักงาน

บังคับคดีจะสูงหรือจะต่ำต้องเทียบกับราคาซื้อขายกันจริงในท้องตลาดขณะกำหนดราคา จึงไม่มีเหตุเพิกถอนราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี

การที่ผู้ร้องอ้างว่าราคาประเมินที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของเจ้าพนักงานบังคับคดีเปรียบเทียบกับราคาประเมินของเจ้าพนักงานที่ดินและราคาสิ่งปลูกสร้างที่จำเลยคิดเอาเองนั้น ทางไต่สวนฟังไม่ได้ว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีทำการขายทอดตลาดทรัพย์ได้ราคาต่ำกว่าท้องตลาดโดยไม่สุจริตและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายแต่อย่างใด กรณีไม่มีเหตุตามกฎหมายที่จะเพิกถอนการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 958/2540

ในวันขายทอดตลาดที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง มีผู้สนใจประมูลประมาณ 20 คน เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้อ่านประกาศขายทอดตลาดและข้อสัญญาตลอดจนคำเตือนให้ผู้สนใจทราบทุกคนแล้ว มีผู้เข้าสู้ราคาเพียงสองคน คือ อ.และจ.ท.ก. ซึ่ง อ. เป็นผู้เสนอราคาสูงสุดเป็นเงิน 14,100,000 บาท สูงกว่าราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดีและสำนักงานวางทรัพย์ เจ้าพนักงานบังคับคดีจึงเคาะไม้ขายไปในราคาดังกล่าว ทั้งไม่ปรากฏว่าการขายทอดตลาดครั้งนี้มีการสมยอมกันแต่อย่างใด และเจ้าพนักงานบังคับคดีก็ไม่ได้กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีอีกด้วย ที่จำเลยที่ 1 อ้างว่า การประมูลมีการกดราคาและสู้ราคาในอัตราที่ต่ำกว่าความเป็นจริงนั้นเมื่อมีการขายทอดตลาดถึง 18 ครั้ง จำเลยที่ 1 และพวกก็หาได้ชวนชวैयाผู้มาประมูลตามที่จำเลยที่ 1 อ้างแต่อย่างใดไม่ จึงถือได้ว่า การขายทอดตลาดเป็นอันสมบูรณ์และชอบด้วยกฎหมายแล้ว ไม่มีเหตุที่จะขอให้ยกเลิกการขายทอดตลาด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7439/2540

การขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลของเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้น นอกจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 308 บังคับไว้ว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้นกับตามข้อกำหนดของศาลแล้ว ในการขายทอดตลาดยังมีเจตนารมณ์เป็นประการสำคัญว่าจะต้องขายให้ได้ราคาสูงที่สุดเท่าที่จะสามารถประมูลขายได้ หากเจ้าพนักงานบังคับคดีผู้ขายทอดตลาดเห็นว่าราคาของผู้ประมูลสูงสุดในครั้งนั้นยังต่ำไปเป็นราคาที่ไม่สมควรหรือควรจะได้ราคาสูงกว่านั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีหรือศาลอาจไม่อนุญาตให้ขายแล้วเลื่อนไปประกาศขายใหม่ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 513 ดังนั้น

เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า ราคาที่พิพาททั้งสองแปลงที่ผู้ซื้อทรัพย์สินทั้งสองเสนอในการขายทอดตลาดและเจ้าพนักงานบังคับคดีอนุมัติให้ขายได้ยังเป็นราคาที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น เช่นนี้ถือได้ว่าการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีมิได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของบทกฎหมายดังกล่าว โจทก์ย่อมขอให้ศาลเพิกถอนการขายทอดตลาดโดยอาศัยเหตุดังกล่าวได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 296 วรรคสอง

(2) การบังคับคดีล้มละลาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 2478/2539

ถ้าผู้ร้องซึ่งเป็นเจ้าหนี้เห็นว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ในราคาต่ำ ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเวลาสิบสี่วัน นับแต่วันที่ได้ทราบการขายทอดตลาดนั้นขอให้ศาลเพิกถอนการขายทอดตลาดและประกาศขายทอดตลาดใหม่ได้ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 146

คำพิพากษาฎีกาที่ 7281/2539

กรณีที่ผู้ร้องขอให้เพิกถอนการขายทอดตลาดโดยอ้างว่าได้รับความเสียหายจากการกระทำของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาตรา 146 แม้ว่ามาตรานี้จะไม่ได้บัญญัติให้ศาลต้องทำการไต่สวนก่อน แต่ก็อยู่ในดุลพินิจของศาลในอันที่จะทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรก่อนมีคำสั่งได้

4.4.6 คดีเกี่ยวกับการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา

คำพิพากษาฎีกาที่ 470/2509 ประชุมใหญ่

ตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2504 ถ้าโจทก์ไม่พอใจคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของนายทะเบียน โจทก์จะต้องอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าภายใน 90 วัน นับแต่วันที่โจทก์ผู้ขอจดทะเบียนทราบคำสั่งของนายทะเบียน เมื่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าวินิจฉัยหรือสั่งอย่างใดแล้ว คำวินิจฉัยหรือคำสั่งนั้นเป็นที่สุด ฉะนั้น เมื่อกฎหมายได้กำหนดวิธีการอุทธรณ์คัดค้านคำวินิจฉัยหรือคำสั่งของนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับกรณีนี้ไว้แล้ว โจทก์จะเลือกไปดำเนินการคัดค้านโดยวิธีอื่น เช่น โดยฟ้องคดีต่อศาลหาได้ไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 1743/2514

การอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าตามมาตรา 19 ทวิ กฎหมายให้ อุทธรณ์ได้ในสองกรณี คือเมื่อนายทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีคำสั่งตามมาตรา 16,18 หรือ 19 ผู้จดทะเบียนมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้น ๆ ภายใน 90 วัน หรือเมื่อนายทะเบียนประกาศคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามมาตรา 21 แล้วและมีผู้คัดค้าน ผู้จดทะเบียนต้องยื่นคำโต้แย้ง แล้วให้นายทะเบียนมีคำวินิจฉัย เมื่อนายทะเบียนวินิจฉัยแล้วภายใน 90 วัน ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าก็ได้หรือจะนำคดีไปสู่ศาลก็ได้ โดยต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนถึงการนำคดีไปสู่ศาลภายใน 90 วันด้วย และให้นายทะเบียนรอฟัง คำวินิจฉัยของศาล ถ้ามิได้อุทธรณ์หรือมิได้นำคดีไปสู่ศาล สิทธิอุทธรณ์หรือสิทธินำคดีไปสู่ศาล เป็นอันสิ้นไปตามมาตรา 22

การนำคดีไปสู่ศาลตามมาตรา 22 หมายถึงการฟ้องต่อผู้คัดค้านและนายทะเบียน เครื่องหมายการค้าที่มีคำวินิจฉัยเช่นนั้นต่อศาล มิใช่ฟ้องคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าเพราะ แม้ฝ่ายหนึ่งจะอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์จะให้คณะกรรมการเครื่องหมายการค้าวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น ก็มีสิทธินำคดีไปฟ้องศาลได้ โดยแจ้งและแสดง หลักฐานให้นายทะเบียนทราบ นายทะเบียนจะต้องรอฟังคำพิพากษาของศาล โดยคณะกรรมการ เครื่องหมายการค้าไม่ต้องวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น แต่ถ้าฝ่ายหนึ่งมิได้ใช้สิทธินำคดีไปฟ้องศาล คณะ กรรมการเครื่องหมายการค้าก็ต้องวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นตามอำนาจหน้าที่

ความในมาตรา 19 เบญจ วรรคท้ายที่บัญญัติว่า คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าให้เป็นที่สุดนั้น หมายถึงคำวินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา 19 ตี (1) หรือคำสั่งตามมาตรา 19 ตี (2)

เมื่อผู้คัดค้านอุทธรณ์คำวินิจฉัยของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการเครื่องหมาย การค้าตามมาตรา 22 ผู้จดทะเบียนมิได้ใช้สิทธินำคดีไปสู่ศาลเพื่อมิให้คณะกรรมการวินิจฉัย อุทธรณ์ของผู้คัดค้าน ตลอดถึงคำขอจดทะเบียนกับคำแถลงโต้แย้งของผู้จดทะเบียนของผู้ขอ จดทะเบียนที่ได้ต่อสู้กับผู้คัดค้านในชั้นที่นายทะเบียนมีคำวินิจฉัยแล้ว เมื่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าได้วินิจฉัยอุทธรณ์ตามมาตรา 19 ตี (1) อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยนั้นย่อมเป็นที่สุดตาม มาตรา 19 วรรคท้าย ผู้จดทะเบียนหรือผู้คัดค้านไม่มีสิทธิจะฟ้องคณะกรรมการเครื่องหมาย การค้าเป็นจำเลยต่อศาลในกรณีเดียวกันอีกได้

4.4.7 คดีเกี่ยวกับสถานะและวินัยข้าราชการ

คดีดำที่ ปค. 1/2540

คดีแดงที่ 6248/2540

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 83 และ มาตรา 85 การลงโทษผู้กระทำผิดวินัยที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หากเป็นการกระทำผิดวินัยเล็กน้อยอาจลงโทษภาคทัณฑ์ก็ได้ และหากเป็นการกระทำผิดครั้งแรกจะงดลงโทษ โดยว่ากล่าวตักเตือนหรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้ นอกจากนี้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2521 ได้วางระเบียบในการลงโทษผู้กระทำผิดวินัยของเจ้าหน้าที่พัสดุไว้ในข้อ 8 (3) ว่า ถ้าการกระทำไม่เป็นเหตุให้ทางราชการเสียหายให้ลงโทษภาคทัณฑ์หรือว่ากล่าวตักเตือน โดยทำคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้น เมื่อกรณีของโจทก์เป็นการกระทำผิดวินัยขณะปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่พัสดุ โดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2521 โดยโจทก์กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง และไม่ทำให้ทางราชการเสียหาย การลงโทษทางวินัยโจทก์จึงต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามข้อ 8 (3) ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2521 คือ ภาคทัณฑ์หรือว่ากล่าวตักเตือน โดยทำคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร การที่จำเลยที่ 2 ลงโทษตัดเงินเดือนโจทก์ร้อยละ 10 มีกำหนด 2 เดือน ซึ่งขัดต่อระเบียบดังกล่าว จึงเป็นการไม่ชอบ

เลขที่ ฎ 2531/2522

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทำผิดพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ขอให้ศาลบังคับจำเลยรับโจทก์เข้าเป็นข้าราชการตามเดิม และสั่งเพิกถอนคำสั่งที่ให้ปลดโจทก์ออกจากราชการนั้นเสีย ดังนี้ เป็นเรื่องขอให้เพิกถอนคำสั่งที่สั่งลงโทษทางวินัย ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของราชการฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ ศาลไม่มีอำนาจเข้าไปวินิจฉัยชี้ขาดในกรณีเช่นนี้ได้

คดีดำที่ พ. 54/2520

คดีแดงที่ 2370/2520

แม้ว่าพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 107 จะบัญญัติให้ผู้ถูกสั่งลงโทษมีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับทราบคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้บังคับบัญชา แต่มาตรา 120 บัญญัติว่าในระหว่างที่ยังมิได้มีพระราช

บัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง สิทธิการฟ้องคดีต่อศาลปกครองของผู้ถูกลงโทษตามความในมาตรา 107 ยังไม่ทำให้บังคับ ดังนั้น เมื่อยังไม่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง สิทธิการฟ้องคดีตามความในมาตรา 107 จึงยังไม่อาจกระทำได้

คดีดำที่ ปค. 207/2539

คดีแดงที่ 3668/2540

ในคดีปกครองหากผู้ใดถูกระทบสิทธิจากการกระทำหรือคำสั่งทางปกครอง ผู้นั้นย่อมต้องใช้สิทธิฟ้องร้องภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด กำหนดเวลาดังกล่าวหาใช่อายุความตามหลักแห่งกฎหมายเอกชนหรือกฎหมายแพ่งไม่ คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ให้ปลดโจทก์ออกจากราชการเป็นคำสั่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2495 มาตรา 103 ประกอบพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2495 มาตรา 60 (2) และ 62 โดยเป็นการสั่งการฝ่ายเดียวในทางปกครองที่มุ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งสิทธิหรือหน้าที่หรือสถานภาพทางกฎหมายของจำเลย จึงเป็นคำสั่งทางปกครองมิใช่นิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต้องใช้กำหนดเวลาทางปกครองปรับแก้คดี แต่เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนดังกล่าวแล้วไม่ปรากฏกำหนดเวลาในการที่จะนำคดีมาฟ้องศาล จึงต้องอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง คือ ลักษณะละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 วรรคสอง ประกอบ มาตรา 448 วรรคหนึ่ง ดังนั้น เมื่อโจทก์เห็นว่าคำสั่งของกระทรวงมหาดไทยไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะมิได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการสอบสวนและมิได้สอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาตามกฎหมายและคำสั่งดังกล่าวกระทบสิทธิของโจทก์จนเกิดความเสียหาย โจทก์ก็ชอบที่จะฟ้องคดีต่อศาลภายในกำหนดเวลา 1 ปี นับแต่วันที่โจทก์รู้ถึงการลวงสิทธิและรู้ตัวผู้จะฟ้องต้องใช้สิทธิฟ้องร้อง หรือภายในกำหนด 10 ปี นับแต่วันลวงสิทธิ เมื่อกระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งให้ปลดโจทก์ออกจากราชการตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2536 ซึ่งถือเป็นวันที่โจทก์รู้ถึงการลวงสิทธิและรู้ตัวผู้ที่โจทก์จะฟ้องใช้สิทธิฟ้องร้องแล้ว โจทก์จะต้องฟ้องคดีนี้ภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่โจทก์รู้ถึงการลวงสิทธิและรู้ตัวผู้จะฟ้องต้องใช้สิทธิฟ้องร้อง แต่โจทก์นำคดีมาฟ้อง เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2537 เกิน 1 ปี นับแต่วันที่โจทก์รู้ถึงการลวงสิทธิและรู้ตัวผู้จะฟ้องต้องใช้สิทธิฟ้องร้อง คดีโจทก์จึงพ้นกำหนดเวลาใช้สิทธิฟ้องร้อง

ส่วนที่โจทก์อ้างว่า โจทก์ถูกระทบละเมิดในปี 2533 เพราะมิได้รับเงินช่วยค่าครองชีพตาม พ.ร.ก. เงินช่วยค่าครองชีพผู้รับเบี้ยหวัดบ้านานาญ (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2533 นั้น ใน

วันดังกล่าวมิใช่วันล่วงสิทธิ แต่เป็นผลกระทบบนมาจากคำสั่งที่ให้ปลดโจทก์ออกจากราชการตั้งแต่วันที่ 20 ตุลาคม 2536

คดีดำที่ พ. 858/2512

คดีแดงที่ 1066/2513

คำสั่งของกระทรวงการคลังจำเลย ที่ตั้งกรรมการสอบสวนโจทก์ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาว่า ปฏิบัติการไม่ชอบในการจ่ายเงินของทางราชการโดยให้โจทก์พักราชการระหว่างสอบสวนก็ดี คำสั่งให้โจทก์ออกจากราชการไว้ก่อนและให้ยับยั้งการขอบำเหน็จบำนาญไว้จนกว่าเรื่องจะถึงที่สุดก็ดี และคำสั่งให้โจทก์ออกจากราชการฐานมีมลทินมัวหมองก็ดี ล้วนเป็นคำสั่งของกระทรวงการคลังที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน อันเป็นกฎหมายพิเศษที่ใช้บังคับ ฉะนั้น เมื่อโจทก์เห็นว่า คำสั่งดังกล่าวไม่ถูกต้อง หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ก็ขอที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ประกอบด้วยกฎกระทรวง และระเบียบแบบแผนว่าด้วยการนั้น โจทก์จะนำคดีมาฟ้องขอให้ศาลพิพากษาว่า คำสั่งดังกล่าวของกระทรวงการคลังเป็นโมฆะ และสั่งบังคับกระทรวงการคลังให้สั่งโจทก์กลับเข้ารับราชการในตำแหน่งเดิมหาได้ไม่เพราะเป็นอำนาจของทางราชการฝ่ายบริหาร และมีหน้าที่ของศาลที่จะสั่งได้ (อ้างคำพิพากษาฎีกาที่ 818/2499 และคำพิพากษาฎีกาที่ 568/2502)

คดีดำที่ พ. 648/2503

คดีแดงที่ 1625/2508

ตามพระราชบัญญัติเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. 2502 มาตรา 7 (1) และพระราชบัญญัติว่าด้วยการจ่ายเงินเดือนและเงินอื่นให้แก่ผู้ถูกสั่งพักราชการ พ.ศ. 2488 มาตรา 5 (1) นั้น เป็นเรื่องให้จ่ายเงินเดือนแก่ผู้ถูกสั่งพักราชการโดยผลของการสอบสวนปรากฏว่าข้าราชการผู้นั้นไม่มีความผิด หรือไม่มีมลทินมัวหมองเท่านั้น แต่ถ้าคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่ามีความผิด และทางราชการได้มีคำสั่งไล่ข้าราชการคนใดออกจากราชการไปแล้วกรณีเช่นนี้ ตามกฎหมายดังกล่าวกลับห้ามมิให้จ่ายเงินเดือนระหว่างพักราชการให้แก่ข้าราชการซึ่งถูกไล่ออกจากราชการนั้นด้วย

กระทรวงเศรษฐกิจมีคำสั่งไลโจทก์ออกจากราชการฐานผิดวินัย เมื่อโจทก์เห็นว่าคำสั่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการละเมิดต่อโจทก์ โจทก์ก็ชอบที่จะฟ้องร้องต่อศาลเสียภายในกำหนดอายุความ 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 448 จะใช้อายุความ 5 ปี ตามมาตรา 166 หาได้ไม่

4.4.8 คดีฟ้องเรียกค่าทดแทนที่เกี่ยวเนื่องกับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

คดีดำที่ ปค. 16/2541

คดีแดงที่ 2163/2541

พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนในท้องที่เขตลาดพร้าว พ.ศ. 2533 บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจำเป็นผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยอมมีอำนาจหน้าที่ในการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นและจำนวนเงินค่าทดแทนอสังหาริมทรัพย์ที่จะต้องเวนคืนตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดินในบริเวณที่ที่จะเวนคืนในท้องที่เขตลาดพร้าว ... พ.ศ. 2533 และมีอำนาจวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 อันเป็นอำนาจหน้าที่ที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชกฤษฎีกา โจทก์ผู้ถูกเวนคืนจึงมีอำนาจฟ้องจำเลยในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้

คำฟ้องโจทก์บรรยายว่า ที่ดินของโจทก์อยู่ในเขตที่จะถูกเวนคืนและถูกเวนคืน โจทก์ได้รับเงินค่าทดแทนแล้ว แต่โจทก์เห็นว่าเงินค่าทดแทนดังกล่าวไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม จึงได้อุทธรณ์ต่อจำเลยขอเงินค่าทดแทนเพิ่มในส่วนที่ขาด เท่ากับเป็นการฟ้องขอให้จำเลยชำระเงินค่าทดแทนเพิ่มแก่โจทก์พร้อมดอกเบี้ย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 26 นั้นเอง แม้ว่าคำขอท้ายฟ้องของโจทก์จะขอให้บังคับจำเลยในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งเพิ่มเงินค่าทดแทนให้โจทก์พร้อมดอกเบี้ย หากจำเลยไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นเครื่องแสดงเจตนาแทนจำเลยก็ตาม ศาลชอบที่จะบังคับได้

คดีดำที่ พ. 1289/2535

คดีแดงที่ 3535/2536

พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 ซึ่งใช้บังคับในขณะที่เกิดกรณีพิพาทกำหนดสิทธิฟ้องคดีต่อศาลของผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตามมาตรา 18 ว่าเป็นการเฉพาะในมาตรา 26 ว่า ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนที่จะฟ้องคดีต่อศาลได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่ไม่พอใจคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีตามมาตรา 25 หรือในเมื่อรัฐมนตรีมิได้วินิจฉัยอุทธรณ์ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 25 วรรคสอง ดังนั้น โจทก์ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนตามมาตรา 18 จึงต้องดำเนินการอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา 25 วรรคแรก แต่โจทก์มิได้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีตามมาตรา 25 วรรคแรก เสียก่อน จึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาล

คำว่ามีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 25 หมายความว่าเพียงว่าเป็นสิทธิของผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนที่จะอุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์ก็ได้ มิได้หมายความว่า ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนมีสิทธิเลือกอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีหรือฟ้องคดีต่อศาล เพราะสิทธิการฟ้องคดีต่อศาลได้มีบัญญัติไว้แล้วในมาตรา 26

คดีดำที่ ปค. 42/2539

คดีแดงที่ 5187/2540

การพิจารณาค่าทดแทนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืนนอกจากจะคำนึงถึงราคาประเมินเพื่อให้เป็นทุนทรัพย์สำหรับเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมของกรรมที่ดินแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดตามที่เป็นอยู่ในวันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ๔ ออกใช้บังคับสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์รวมทั้งเหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืน ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 (1) (4) และ (5) มาประกอบการพิจารณาด้วย ทั้งนี้ ตามประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 44 เรื่อง การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ข้อ 1 และข้อ 5

เมื่อราคาซื้อขายกันตามปกติในท้องตลาดในวันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน ๔ ออกใช้บังคับสูงกว่าราคาที่ดินกรณีการกำหนดราคาเบื้องต้นกำหนดให้ ต่อเนื่องจากเหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืนครั้งนี้ ก็เพื่อสร้างและขยายทางหลวงแผ่นดิน อันเป็นการอำนวยความสะดวก

ความสะดวกแก่การจราจรและการขนส่งซึ่งเป็นกิจการสาธารณูปโภคเป็นประโยชน์ต่อสังคม มิได้เป็นการกระทำที่มีการแสวงหากำไรรวมอยู่ด้วย การที่ศาลล่างทั้งสองกำหนดค่าทดแทนให้โจทก์เพิ่มโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ถึง (5) จึงเป็นธรรมแก่ผู้ถูกเวนคืน และสังคม และชอบด้วยกฎหมายแล้ว

อำนาจฟ้องเรียกค่าทดแทนที่ดินเฉพาะส่วนที่เหลือจากการเวนคืนอันมีราคาลดลง เมื่อตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 21 วรรคสาม บัญญัติว่า ถ้าต้องเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แต่เพียงส่วนหนึ่ง และส่วนที่เหลือนั้นมีราคาลดลง ให้กำหนดเงินค่าทดแทนให้เฉพาะสำหรับส่วนที่เหลืออันมีราคาลดลงนั้นด้วย การที่โจทก์ไม่พอใจจำนวนเงินค่าทดแทนที่คณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นกำหนดให้ และได้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมตามมาตรา 25 วรรคหนึ่ง ขอให้กำหนดค่าทดแทนที่ดินที่ถูกเวนคืนเพิ่มขึ้น แม้โจทก์มิได้กล่าวในอุทธรณ์ขอเพิ่มค่าทดแทนที่ดินเฉพาะส่วนที่เหลือจากการเวนคืนอันมีราคาลดลงไว้ด้วย ก็ย่อมหมายถึงได้อุทธรณ์เงินค่าทดแทนที่ดินทั้งหมดที่โจทก์ควรจะได้รับเนื่องจากเหตุการณ์เวนคืนที่ดินของโจทก์ในครั้งแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องเรียกค่าทดแทนส่วนนี้ได้

แม้ที่ดินตามโฉนดส่วนที่เหลือจากการเวนคืนเนื้อที่ 27 ไร่ 1 งาน 7 3/10 ตารางวา จะมีถนนล้อมรอบทั้ง 4 ด้าน แต่ที่ดินดังกล่าวก็อยู่ใกล้กันกับที่ดินส่วนที่เหลือตามโฉนดของโจทก์อีกแปลงหนึ่งที่ถูกเวนคืน ซึ่งมีเนื้อที่เหลือจากการถูกเวนคืนถึง 178 ไร่ 1 งาน 48 4/10 ตารางวา และต่อมาโจทก์ได้ให้ พ.เช่าที่ดินส่วนที่เหลือจากการถูกเวนคืนตามโฉนดอีกแปลงหนึ่งดังกล่าว สร้างศูนย์การค้า ดังนี้ สภาพโดยรวมแล้วที่ดินส่วนที่เหลือจากการถูกเวนคืนจึงมีราคาสูงขึ้น มิใช่ราคาลดลง ส่วนที่โจทก์อ้างว่าที่ดินส่วนที่เหลือเนื้อที่ 27 ไร่ 1 งาน 7 3/10 ตารางวา ถูกทางหลวงแผ่นดินล้อมรอบทั้ง 4 ด้าน ไม่สะดวกในการเข้าออกเพราะมีการเดินทางเดียว เมื่อปรากฏว่าโจทก์สามารถขออนุญาตต่อทางราชการขอเชื่อมทางเข้าออกที่ดินโจทก์กับทางหลวงแผ่นดินได้ ดังนี้แม้จะมีการเดินทางเดียวทำให้ไม่สะดวกไปบ้าง ก็ไม่ทำให้ราคาที่ดินของโจทก์ลดลงเนื้อที่ดินของโจทก์ยังมีเหลือจากการถูกเวนคืนถึง 27 ไร่ 1 งาน 7 3/10 ตารางวา ก่อนถูกเวนคืนที่ดินของโจทก์ด้านทิศตะวันตกติดถนนด้านทิศใต้ติดทางหลวงแผ่นดิน หากมีการก่อสร้างอาคารในที่ดินของโจทก์ โดยที่มิได้มีการเวนคืน โจทก์ก็ต้องถอยร่นปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาหาร พ.ศ. 2522 อยู่แล้ว ดังนั้น หากมีการก่อสร้างอาคารภายหลังการเวนคืนและโจทก์ต้องถอยร่นจากถนน จึงไม่ทำให้ราคาที่ดินของโจทก์ลดลง

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 26 วรรคสาม บัญญัติว่า ในกรณีที่รัฐมนตรีหรือศาลวินิจฉัยให้ชำระเงินค่าทดแทนเพิ่มขึ้น ให้ผู้มีสิทธิได้รับ

เงินค่าทดแทนได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินใจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ นับแต่วันที่ต้องมีการจ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนนั้น ดังนี้ การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในอัตราคงที่ตลอดไปจึงขัดกับบทกฎหมายข้างต้น และศาลอุทธรณ์ยอมมีอำนาจพิพากษาแก้ไขให้ถูกต้องตามมาตรา 26 วรรคสามได้โดยอัตราดอกเบี้ยสูงสุดต้องไม่เกินที่โจทก์ขอมา และแม้จำเลยจะมีได้ตกเป็นผู้ผิดนัด จำเลยก็ต้องชำระดอกเบี้ยในอัตราดังกล่าวสำหรับจำนวนเงินค่าทดแทนที่ศาลพิพากษาให้ชำระเพิ่มขึ้นตามบทกฎหมายดังกล่าวนั้นด้วย และเมื่อโจทก์กับจำเลยได้ทำบันทึกข้อตกลงกันในกรณีสงวนสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 10 เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2534 ซึ่งตามมาตรา 11 วรรคหนึ่ง จำเลยต้องจ่ายเงินค่าอสังหาริมทรัพย์ตามบันทึกข้อตกลงให้แก่โจทก์ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันคือภายในวันที่ 7 พฤษภาคม 2534 อันเป็นวันที่ต้องมีการจ่ายเงินค่าทดแทนตามความในมาตรา 26 วรรคสาม โจทก์จึงมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยนับแต่วันดังกล่าว

คดีดำที่ ปค. 222/2539

คดีแดงที่ 7627/2540

จำเลยที่ 1 เป็นกระทรวง มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมเป็นผู้มีอำนาจทำการแทนให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของจำเลยที่ 1 และนโยบายของรัฐ ส่วนจำเลยที่ 2 เป็นกรมในสังกัดของจำเลยที่ 1 มีอธิบดีกรมทางหลวงเป็นผู้มีอำนาจทำการแทนในนามของจำเลยที่ 2 จำเลยทั้งสองมีอำนาจหน้าที่จัดให้มี หรือสร้างทางหลวง ตลอดจนการดูแลรักษาและซ่อมบำรุงทางหลวง การดำเนินการสำรวจเพื่อเวนคืนที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดแนวทางหลวงที่จะสร้างทางหลวงแผ่นดิน สายคลองตัว – หนองงูเห่า และทางแยกเข้าหนองงูเห่า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2524 ก็เพื่อให้ได้ที่ดินมาสร้างทางหลวง ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของจำเลยทั้งสองตามนโยบายของรัฐ เมื่อเวนคืนแล้วพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ในท้องที่แขวงหัวหมาก ... เพื่อสร้างทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 343 สายคลองตัน – ลาดกระบัง พ.ศ. 2532 มาตรา 4 ให้อสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนตกเป็นของจำเลยที่ 2 เงินค่าทดแทนที่จ่ายให้แก่โจทก์เป็นเงินงบประมาณของจำเลยทั้งสองซึ่งได้รับจากรัฐ เหตุที่กฎหมายกำหนดให้อธิบดีกรมทางหลวงเป็นเจ้าหน้าที่เวนคืนก็เพราะจำเลยที่ 2 เป็นนิติบุคคลไม่อาจแสดงเจตนาและกระทำการเองได้ จำเป็นต้องแสดงเจตนาและกระทำโดยอธิบดีกรมทางหลวงซึ่งเป็นผู้แทนของจำเลยที่ 2 การกระทำหรือการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการเวนคืนที่ดินของโจทก์ จึงถือได้ว่าเป็นการดำเนินการของจำเลยทั้งสองนั่นเอง ส่วนที่

ต้องมีคณะกรรมการทำหน้าที่กำหนดราคาเบื้องต้นและจำนวนค่าทดแทนของอสังหาริมทรัพย์ และคณะกรรมการทำหน้าที่พิจารณาอุทธรณ์ค่าทดแทนนั้น เป็นเพียงกลไกของกฎหมายเพื่อกลั่นกรองงานเสนอต่อเจ้าหน้าที่เวนคืนและรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาหรือพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์พิจารณาสั่งการให้ดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย นอกจากนี้การดำเนินการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของประชาชนถือว่าเป็นการกระทำในทางปกครองอย่างหนึ่ง และตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์แล้วแต่กรณี และฟ้องคดีต่อศาลได้ ดังนี้ หากคดีมีข้อพิพาทในทางแพ่งสามัญทั่ว ๆ ไปที่ต้องคำนึงถึงการโต้แย้งสิทธิไม่เมื่อจำเลยทั้งสองจ่ายเงินค่าทดแทนการเวนคืนให้แก่โจทก์จำนวนหนึ่ง แต่โจทก์ไม่พอใจในจำนวนเงินค่าทดแทนนั้นและไม่พอใจคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีโดยเห็นว่ายังไม่เป็นธรรม โจทก์ก็มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลได้ แม้พระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้ฟ้องผู้ใดที่ย่อมหมายถึงบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเวนคืนซึ่งก็คือจำเลยทั้งสองนั่นเอง

คดีดำที่ ปค. 60/2540

คดีแดงที่ 7335/2540

โจทก์เห็นว่าราคาค่าทดแทนที่ดินที่คณะกรรมการกำหนดราคาเบื้องต้นและจำนวนเงินค่าทดแทนกำหนดให้แก่โจทก์ไม่เป็นธรรม จึงอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้รับอุทธรณ์ของโจทก์เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2536 ดังนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะต้องวินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ให้เสร็จสิ้นภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 25 วรรคสอง คือ ภายในวันที่ 18 มกราคม 2537 เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมิได้วินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 18 มกราคม 2537 โจทก์จึงต้องฟ้องคดีต่อศาลภายใน 1 ปี นับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลา 60 วัน คือ ต้องฟ้องคดีภายในวันที่ 18 มกราคม 2538 แต่โจทก์นำคดีมาฟ้องต่อศาลเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2538 ซึ่งพ้นกำหนดระยะเวลาแล้ว โจทก์จึงสิ้นสิทธิฟ้องร้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 26 วรรคหนึ่ง แม้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะวินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์เมื่อพ้น 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ก็หาทำให้โจทก์มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลภายใน 1 ปี นับแต่วันพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวได้ไม่ ดังนี้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

กำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการ
เวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 26 วรรคหนึ่ง เป็นกำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิฟ้อง
ร้อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจฟ้องจึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาล
ย่อมมีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5)